

**Lek od pomysłu do
wdrożenia**

Lek od pomysłu do wdrożenia

PROCES BADAWCZO-ROZWOJOWY NOWEGO PRODUKTU LECZNICZEGO

Etap badań podstawowych

Etap badań przedklinicznych

**Etap badań klinicznych dzieli się klasycznie
na cztery fazy:**

Faza I

Faza II

Faza III

Faza IV

PROCES BADAWCZO-ROZWOJOWY NOWEGO PRODUKTU LECZNICZEGO

Etap badań podstawowych:

-wybór celu terapeutycznego

-poszukiwanie substancji będącej

podstawą przyszłego leku

Etap badań przedklinicznych

Etap badań klinicznych dzieli się klasycznie

na cztery fazy:

Faza I

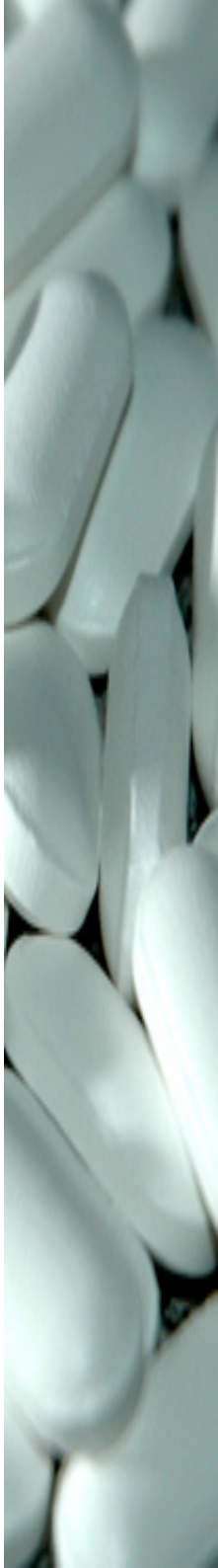
Faza II

Faza III

Faza IV

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

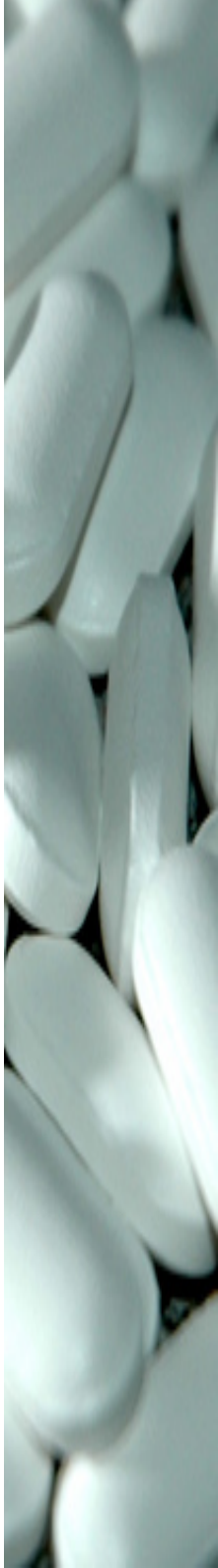
Wybór jednostki chorobowej

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

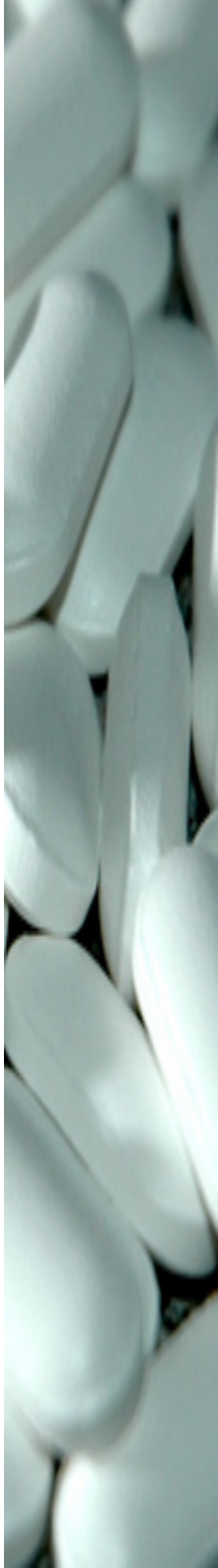
Wybór jednostki chorobowej
Określenie miejsca działania leku

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

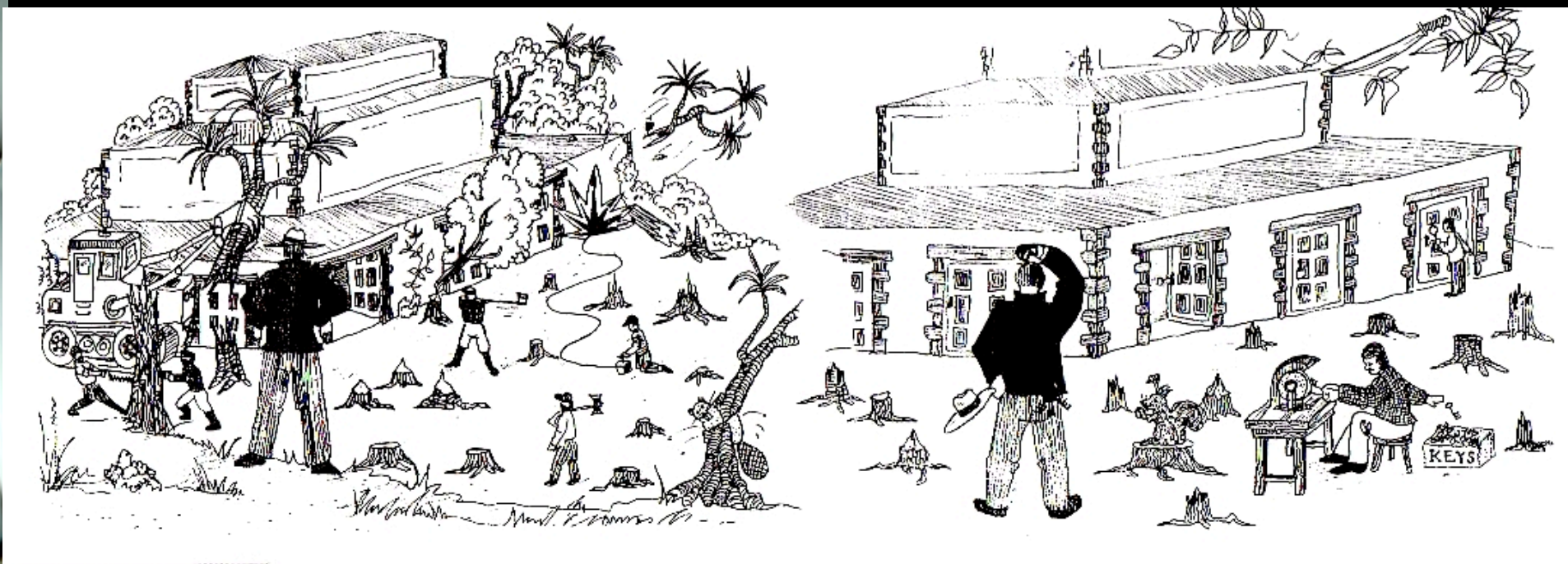
Określenie miejsca działania leku

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

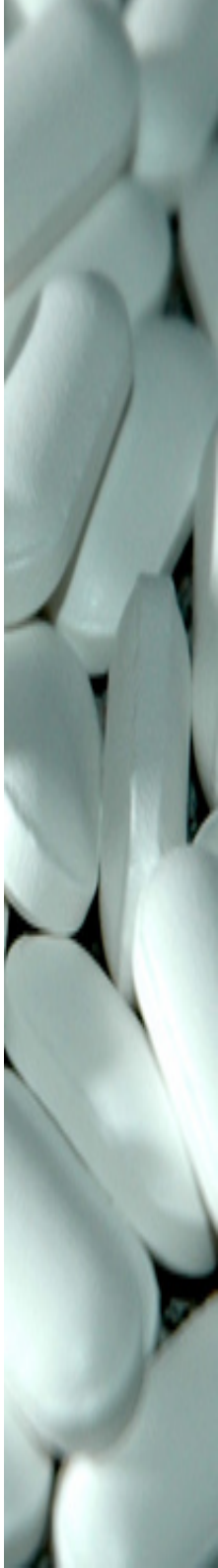
Wybór jednostki chorobowej
Określenie miejsca działania leku

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

-specyficzność i selektywność miejsc działania leku

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

specyficzność i selektywność miejsc działania leku

Preparaty przeciwbakteryjne: miejsce działania, które jest swoiste dla mikroorganizmów i nie występuje u ludzi

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

specyficzność i selektywność miejsc działania leku

Preparaty przeciwbakteryjne: miejsce działania, które jest swoiste dla mikroorganizmów i nie występuje u ludzi

Penicylina: miejsce działania to enzym biorący udział w biosyntezie ściany komórkowej bakterii

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

specyficzność i selektywność miejsc działania leku

Preparaty przeciwbakteryjne: miejsce działania, które jest swoiste dla mikroorganizmów i nie występuje u ludzi

Penicylina: miejsce działania to enzym biorący udział w biosyntezie ściany komórkowej bakterii

Flukonazol: miejsce działania to enzym demetylaza biorący udział w syntezie steroidów

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

specyficzność i selektywność miejsc działania leku

Inhibitory enzymów powinny hamować tylko wybrane enzymy i nie powinny wpływać na inne enzymy w jakikolwiek sposób.

Agoniści i antagoniści receptorów powinni oddziaływać specyficznie tylko z danym receptorem bez wpływu na inne receptory.

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

specyficzność i selektywność miejsc działania leku

Inhibitory enzymów powinny hamować tylko wybrane enzymy i nie powinny wpływać na inne enzymy w jakikolwiek sposób.

Agoniści i antagoniści receptorów powinni oddziaływać specyficznie tylko z danym receptorem bez wpływu na inne receptory.

receptor adrenergiczny

receptor β -adrenergiczny (typ)

receptor β_2 -adrenergiczny (podtyp)

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

specyficzność i selektywność miejsc działania leku

Leki działające na specyficzne podtypy receptorów często są lekami skierowanymi do konkretnych narządów lub też obszarów mózgu, ponieważ różne podtypy receptorów nie są jednolicie rozmieszczone w ustroju, lecz są skupione w określonych narządach.

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

specyficzność i selektywność miejsc działania leku

Leki działające na specyficzne podtypy receptorów często są lekami skierowanymi do konkretnych narządów lub też obszarów mózgu, ponieważ różne podtypy receptorów nie są jednolicie rozmieszczone w ustroju, lecz są skupione w określonych narządach.

**receptory β -adrenergiczne są w:
mięśniu sercowym (receptor β_1 -adrenergiczny)
płucach (receptor β_2 -adrenergiczny)**

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

Określenie testu biologicznego

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

testy biologiczne

Testy biologiczne:

-testy in vitro

-testy in vivo

-wysokowydajne badania przesiewowe

-badania przesiewowe z wykorzystaniem NMR

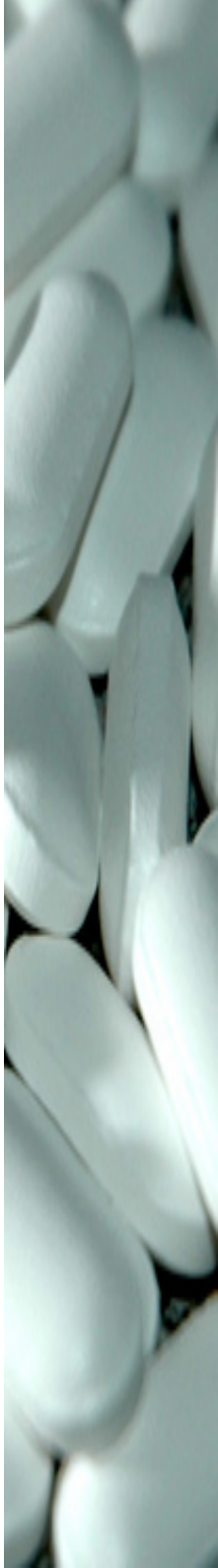
ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

Określenie testu biologicznego

Wybranie struktury wiodącej

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

wybranie struktury wiodącej

- surowce mineralne**
- medycyna ludowa**
- związki syntetyczne**
- istniejące już leki**
- naturalne (fizjologiczne) ligandy i modulatory**
- synteza kombinatoryczna**
- projektowanie wspomagane komputerowo**
- przypadek, szczęście oraz odrobina spostrzegawczości**
- komputerowe banki danych strukturalnych**
- projektowanie z wykorzystaniem NMR**

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

Określenie testu biologicznego

Wybranie struktury wiodącej

**Oczyszczenie i wyizolowanie wybranego związku
o strukturze wiodącej oraz ustalenie jego budowy**

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

Określenie testu biologicznego

Wybranie struktury wiodącej

**Oczyszczenie i wyizolowanie wybranego związku
o strukturze wiodącej oraz ustalenie jego budowy**

Krystalografia, NMR, Spektroskopia mas, Synteza

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

Określenie testu biologicznego

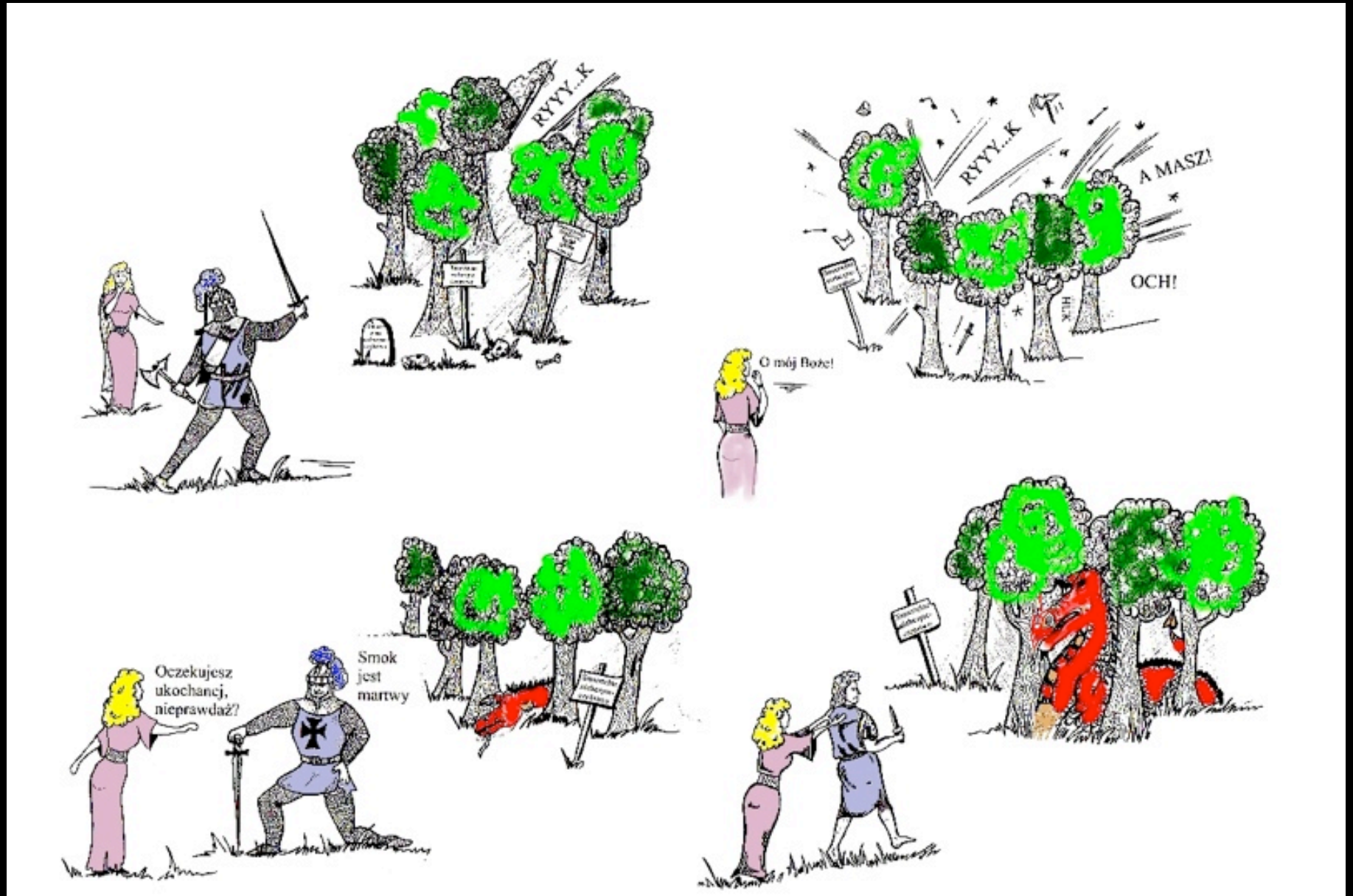
Wybranie struktury wiodącej

**Oczyszczenie i wyizolowanie wybranego związku
o strukturze wiodącej oraz ustalenie jego budowy**

**Ustalenie zależności między budową a działaniem
związku**

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

zależność między budową a działaniem związku

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

zależność między budową a działaniem związku

Ważne grupy chemiczne w cząsteczce:

-grupa hydroksylowa

-grupa aminowa

-pierścienie aromatyczne

-podwójne i potrójne wiązania

-amidy

-ketony

-grupy izosteryczne

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

Określenie testu biologicznego

Wybranie struktury wiodącej

**Oczyszczenie i wyizolowanie wybranego związku
o strukturze wiodącej oraz ustalenie jego budowy**

**Ustalenie zależności między budową a działaniem
związku**

Zidentyfikowanie grupy farmakoforowej

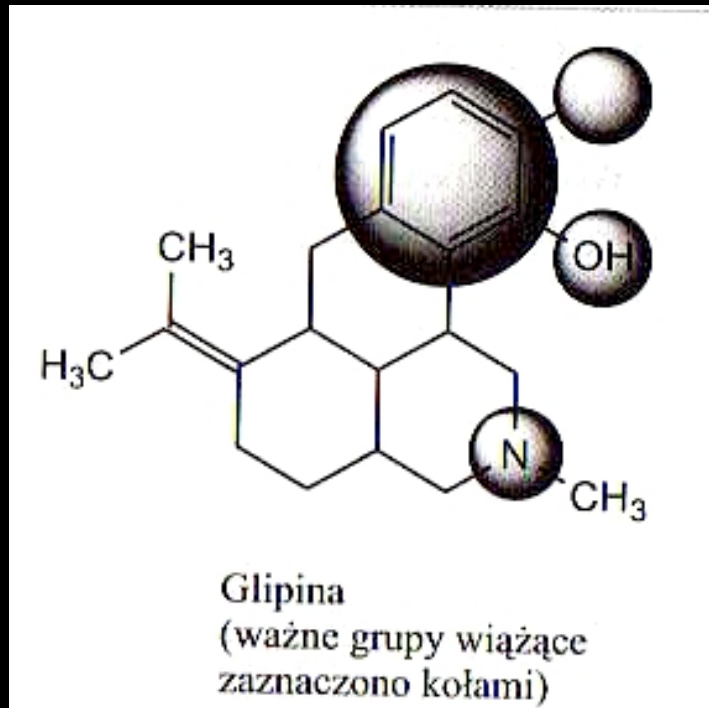
ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

farmakofor

Farmakofor - zespół grup funkcyjnych ułożonych w przestrzeni i zależnych od siebie, koniecznych dla danej aktywności biologicznej

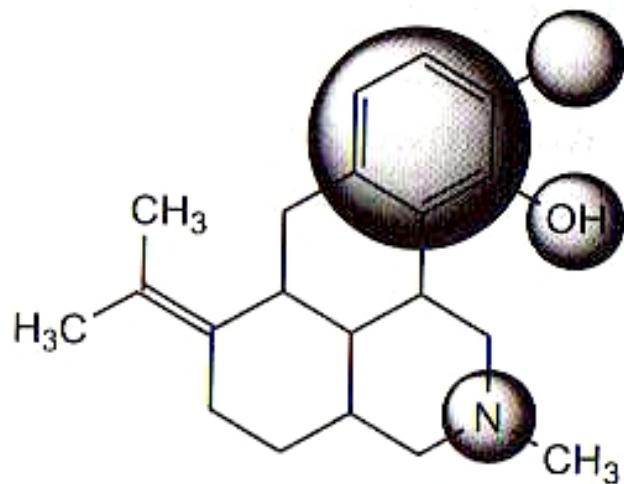
ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH farmakofor

Farmakofor - zespół grup funkcyjnych ułożonych w przestrzeni i zależnych od siebie, koniecznych dla danej aktywności biologicznej

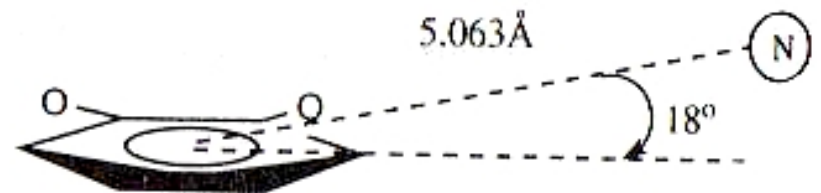

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH farmakofor

Farmakofor - zespół grup funkcyjnych ułożonych w przestrzeni i zależnych od siebie, koniecznych dla danej aktywności biologicznej

Glipina
(ważne grupy wiążące
zaznaczono kołami)

ETAP BADAŃ PODSTAWOWYCH

Wybór jednostki chorobowej

Określenie miejsca działania leku

Określenie testu biologicznego

Wybranie struktury wiodącej

**Oczyszczenie i wyizolowanie wybranego związku
o strukturze wiodącej oraz ustalenie jego budowy**

**Ustalenie zależności między budową a działaniem
związku**

Zidentyfikowanie grupy farmakoforowej

PROCES BADAWCZO-ROZWOJOWY NOWEGO PRODUKTU LECZNICZEGO

Etap badań podstawowych

Etap badań przedklinicznych

**- ocenia właściwości farmakologiczne,
farmakokinetyczne i farmakodynamiczne oraz
metaboliczne preparatu**

**Etap badań klinicznych dzieli się klasycznie
na cztery fazy:**

Faza I

Faza II

Faza III

Faza IV

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

**Poprawienie oddziaływania między strukturą
a miejscem wiązania**

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

Poprawienie oddziaływania między strukturą a miejscem wiązania

Projektowanie leku dla wybranego miejsca działania polega na modyfikacji struktury wiodącej, w taki sposób aby był on bardziej skuteczny i selektywny do jego molekularnego miejsca działania.

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

Poprawienie oddziaływania między strukturą a miejscem wiązania

Projektowanie leku dla wybranego miejsca działania polega na modyfikacji struktury wiodącej, w taki sposób aby był on bardziej skuteczny i selektywny do jego molekularnego miejsca działania.

Silniejsze oddziaływanie leku z miejscem jego działania powinno powodować wzrost aktywności biologicznej, a wzrost selektywności - zmniejszenie działań niepożądanych.

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

**Poprawienie oddziaływania między strukturą
a miejscem wiązania**

Testy farmakokinetyczne

in vitro
w układzie bezkomórkowym

in vitro
w układzie komórkowym

in vivo

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

**Poprawienie oddziaływania między strukturą
a miejscem wiązania**

Testy farmakokinetyczne

Badania metabolizmu

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza I metabolizmu:

-utlenianie

-redukcja

-hydroliza

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza I metabolizmu:

- utlenianie**
- redukcja**
- hydroliza**

Podatne na utlenienie są: grupy N-metylowe, pierścienie aromatyczne, końcowe grupy łańcuchów alifatycznych, miejsca o najmniejszej zawadzie przestrzennej w pierścieniu acyklicznym

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza I metabolizmu:

- utlenianie**
- redukcja**
- hydroliza**

Podatne na utlenienie są: grupy N-metylowe, pierścienie aromatyczne, końcowe grupy łańcuchów alifatycznych, miejsca o najmniejszej zawadzie przestrzennej w pierścieniu acyklicznym

Grupy nitrowe, azowe i karbonylowe są wrażliwe na działanie reduktaz.

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza I metabolizmu:

- utlenianie**
- redukcja**
- hydroliza**

Podatne na utlenienie są: grupy N-metylowe, pierścienie aromatyczne, końcowe grupy łańcuchów alifatycznych, miejsca o najmniejszej zawadzie przestrzennej w pierścieniu acyklicznym

Grupy nitrowe, azowe i karbonylowe są wrażliwe na działanie reduktaz.

Grupy amidowe i estrowe ulegają hydrolizie pod wpływem esteraz.

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza II metabolizmu:

- sprzężanie z kwasem glukuronowym**
- sprzężanie z kwasem siarkowym**
- sprzężanie z glutationem**
- metylowanie**
- acetylowanie**

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza II metabolizmu:

- sprzężanie z kwasem glukuronowym**
- sprzężanie z kwasem siarkowym**
- sprzężanie z glutationem**
- metylowanie**
- acetylowanie**

Fenole, alkohole i aminy sprzęgają się z kwasem glukuronowym.

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza II metabolizmu:

- sprzężanie z kwasem glukuronowym**
- sprzężanie z kwasem siarkowym**
- sprzężanie z glutationem**
- metylowanie**
- acetylowanie**

Fenole, alkohole i aminy sprzęgają się z kwasem glukuronowym.

Fenole, epoksytlenki i chlorowcowe pochodne mogą reagować z glutationem, niektóre steroidy ulegają reakcji z siarczanami.

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza II metabolizmu:

- sprzężanie z kwasem glukuronowym**
- sprzężanie z kwasem siarkowym**
- sprzężanie z glutationem**
- metylowanie**
- acetylowanie**

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza II metabolizmu:

- sprzężanie z kwasem glukuronowym**
- sprzężanie z kwasem siarkowym**
- sprzężanie z glutationem**
- metylowanie**
- acetylowanie**

Grup podatne na metylowanie: fenole, aminy, tiole.

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

metabolizm

Faza II metabolizmu:

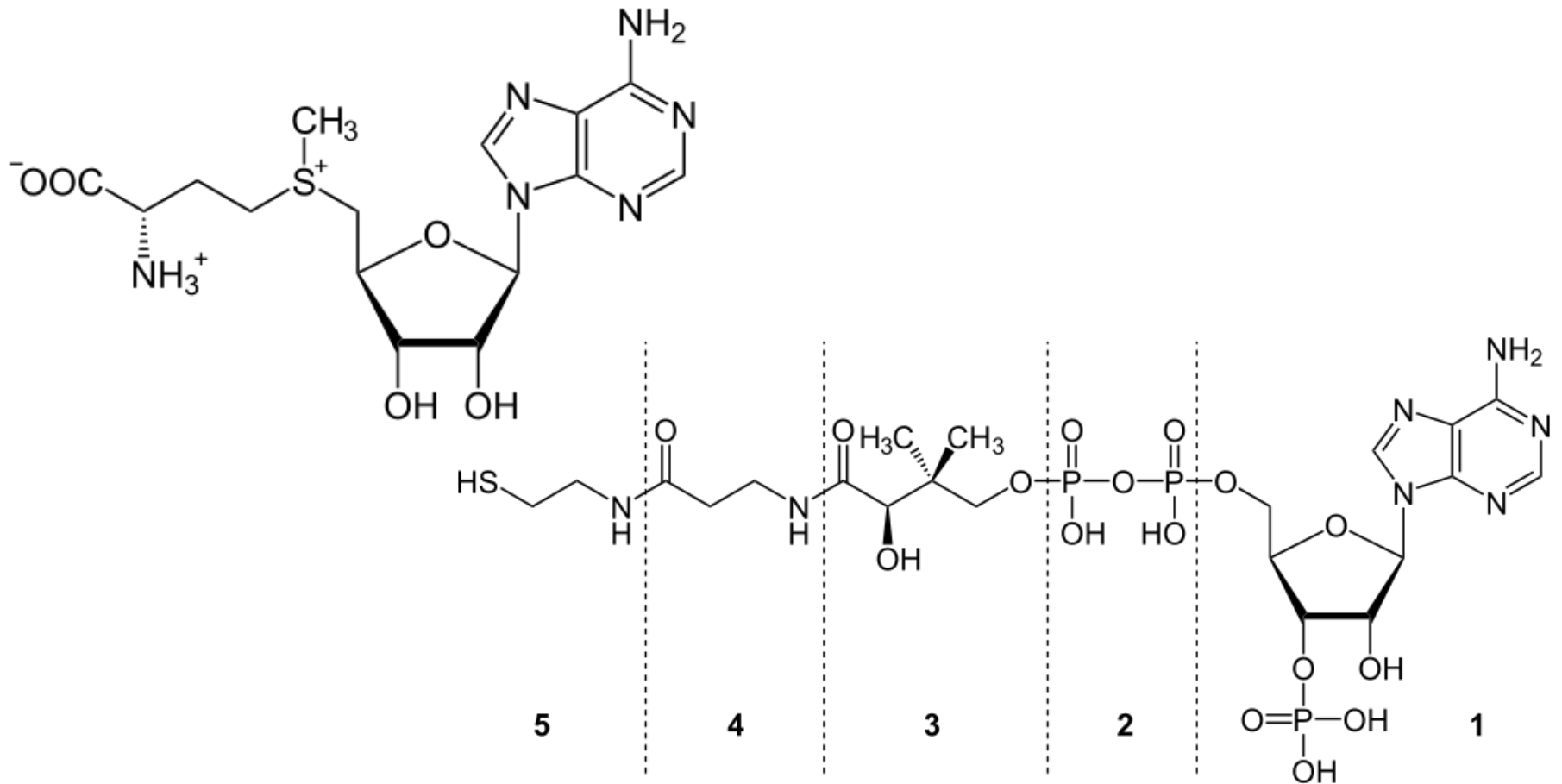
- sprzężanie z kwasem glukuronowym**
- sprzężanie z kwasem siarkowym**
- sprzężanie z glutationem**
- metylowanie**
- acetylowanie**

Grup podatne na metylowanie: fenole, aminy, tiole.

Grupy podatne na acetylowanie: aminy I-rzędowe.

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH metabolizm

S-adenozylometionina

acetylo-SCoA

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

**Poprawienie oddziaływania między strukturą
a miejscem wiązania**

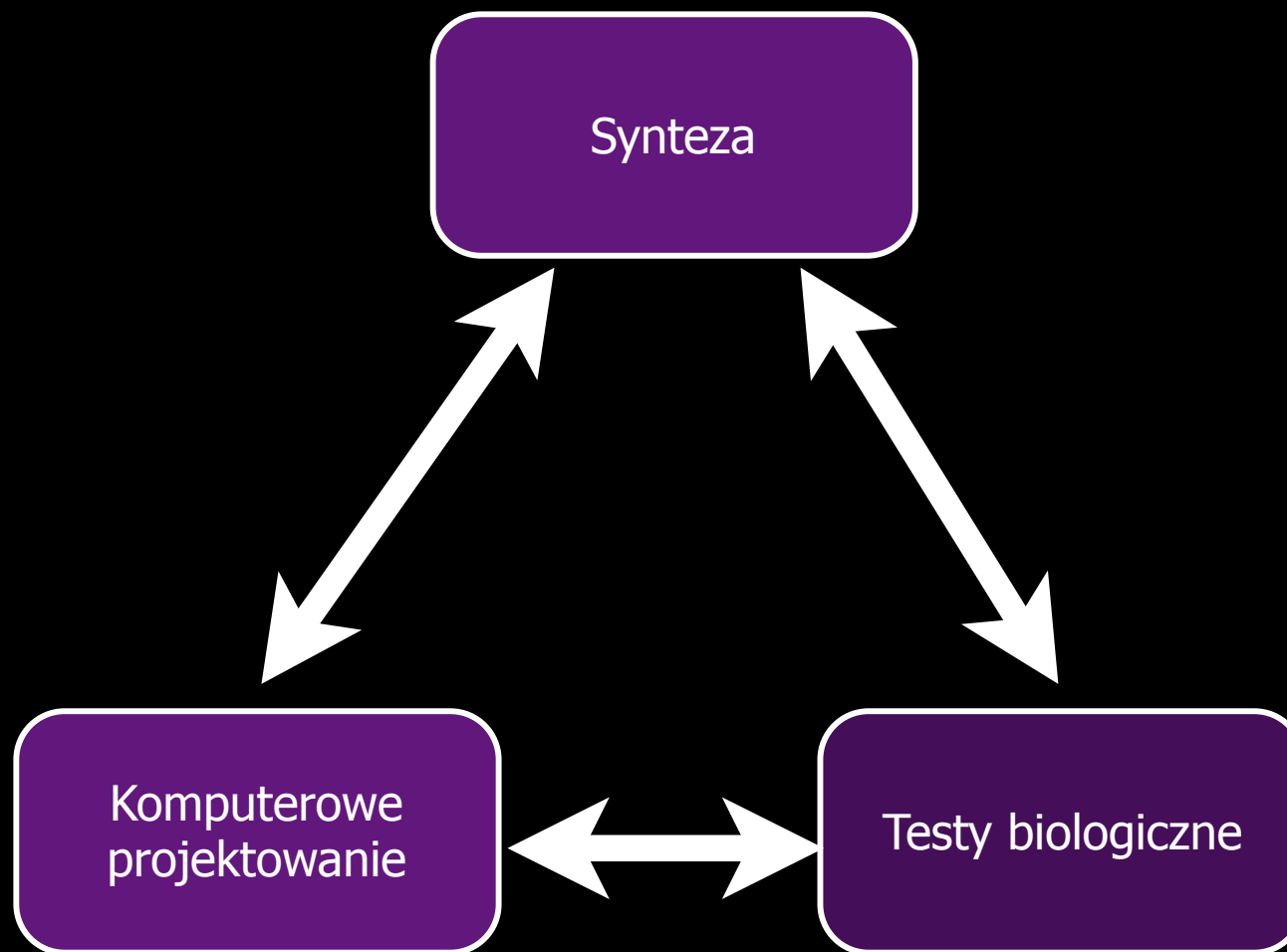
Testy farmakokinetyczne

Badania metabolizmu

Synteza

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

modyfikacja struktury wiodącej

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

modyfikacja struktury wiodącej

Cele modyfikacji:

- zwiększenie aktywności biologicznej**
- zminimalizowanie działań niepożądanych**
- uzyskanie związku przyjaznego pacjentowi**
- opracowanie łatwej i ekonomicznej syntezy**

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

**Poprawienie oddziaływania między strukturą
a miejscem wiązania**

Testy farmakokinetyczne

Badania metabolizmu

Synteza

Badanie toksyczności

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

toksyczność

Badanie toksyczności:

- testy in vitro na genetycznie zmodyfikowanych kulturach komórkowych**
- testy in vivo na myszach transgenicznym**

ETAP BADAŃ PRZEDKLINICZNYCH

**Poprawienie oddziaływania między strukturą
a miejscem wiązania**

Testy farmakokinetyczne

Badania metabolizmu

Synteza

Badanie toksyczności

Patent

PROCES BADAWCZO-ROZWOJOWY NOWEGO PRODUKTU LECZNICZEGO

Etap badań podstawowych

Etap badań przedklinicznych

**Etap badań klinicznych dzieli się klasycznie
na cztery fazy:**

**Faza I – testy na zdrowych ochotnikach, celem
jest ustalenie dawki, ocena tolerancji
i bezpieczeństwa leku**

Faza II

Faza III

Faza IV

PROCES BADAWCZO-ROZWOJOWY NOWEGO PRODUKTU LECZNICZEGO

Etap badań podstawowych

Etap badań przedklinicznych

**Etap badań klinicznych dzieli się klasycznie
na cztery fazy:**

Faza I

Faza II

**Faza II a - pozwala na ustalenie
odpowiedniej dawki leku w porównaniu z placebo**

**Faza II b - potwierdza skuteczność i
bezpieczeństwo nowego leku w porównaniu z
obowiązującym standardem leczenia**

Faza III

Faza IV

PROCES BADAWCZO-ROZWOJOWY NOWEGO PRODUKTU LECZNICZEGO

Etap badań podstawowych

Etap badań przedklinicznych

**Etap badań klinicznych dzieli się klasycznie
na cztery fazy:**

Faza I

Faza II

**Faza III - zbieranie informacji o
skuteczności i bezpieczeństwie leku**

Faza IV

PROCES BADAWCZO-ROZWOJOWY NOWEGO PRODUKTU LECZNICZEGO

Etap badań podstawowych

Etap badań przedklinicznych

**Etap badań klinicznych dzieli się klasycznie
na cztery fazy:**

Faza I

Faza II

Faza III

**Faza IV – poszerzenie wiedzy na temat
zarejestrowanego produktu leczniczego**

PROCES BADAWCZO-ROZWOJOWY NOWEGO PRODUKTU LECZNICZEGO

Etap badań podstawowych

Etap badań przedklinicznych

Etap badań klinicznych dzieli się klasycznie
na cztery fazy:

Faza I

Faza II

Faza III

**Faza IV – poszerzenie wiedzy na temat
zarejestrowanego produktu leczniczego**

